

PETER LEENDERTSE, CENTRUM VOOR LANDBOUW EN MILIEU

PETER LEENDERTSE (CLM)

‘Duurzaamheid be

Bekendheid geven aan praktische, effectieve gewasbeschermingsmethoden die duurzaam telen bevorderen. Dat is het doel van de campagne ‘Duurzaam telen begint bij jou’. In de bollenteelt ligt de focus op vijf goed toepasbare maatregelen, waaronder de toepassing van inundatie en kosteneffectieve bolontsmetting. ‘Het is een positieve campagne waarbij de teler centraal staat’, zegt projectleider Peter Leendertse van het Centrum voor Landbouw en Milieu (CLM).

Tekst:
Gerrit Wildenbeest
Foto's René Faas

Op 22 maart jl. lanceerde schaatscrack Henk Angenent op het akkerbouwbedrijf De Meerhof (Flevoland) de campagne ‘duurzaam telen begint bij jou’. De campagne (zie ook www.duurzaamtelenbegintbijjou.nl), in opdracht van het Ministerie van LNV uitgevoerd door CLM in samenwerking met DLV Plant, LTO Noord, ZLTO, Arvalis en GBE Communicatie, heeft als doel nog meer bekendheid te geven aan effectieve gewasbeschermingsmethoden - ‘Good Practices’ - die bijdragen aan een duurzame land- en tuinbouw. De campagne richt zich op de ruim 28.000 telers in de akkerbouw, vollegrondsgroenten, bollenteelt, boomteelt, fruitteelt, glasgroenten en glasbloemen. De persoonlijke, telersgerichte aanpak is een opvallend kenmerk van de campagne. Zo zijn voor elke sector een aantal ‘spotlighttelers’ uitgekozen, zoals Willem en Ria Vink voor de bollensector. “We willen nadrukkelijk ook de telersvrouwen erbij betrekken. Op veel bedrijven praten ze mee over investeringen, juist vrouwen hebben door hun contacten buitenshuis vaak veel gevoel voor maatschappelijk verantwoord onderne-

men of krijgen daar vragen over”, zegt projectleider Peter Leendertse van het CLM. In de bollensector vond op 4 juni de officiële aftrap plaats met een open dag ‘Duurzame bollenteelt’ bij bloembollenkwekerij Wessels & zn in het Noordelijk Zandgebied. Tijdens deze dag kon men mee doen aan een prijsvraag waarbij vijf duurzame methoden in de bollenteelt centraal stonden. Winnaar Kees Bakum had ze alle vijf goed, te weten monitoren op aaltjesbesmetting in plantgoed en perceel, inundatie toepassen in de vruchtwisseling, tijdig stoppen met Botrytisbestrijding in lelie, kosteneffectieve bolontsmetting, en bewuste middelekeuze op basis van milieubelasting. Zijn beloning: een ballontocht samen met zijn vrouw over de Noord-Hollandse bollenvelden (zie elders in dit nummer).

Wat is de achtergrond van de campagne?

“Dit jaar loopt het Convenant Duurzame Gewasbescherming af. Hierin is als doelstelling een vermindering van 95 procent in de milieubelasting in 2010 ten opzichte van 1995 afgesproken. Willen we dat bereiken, dan moet er nog een

egint bij de teler'

stapje gezet worden. De afgelopen jaren zijn er uit het project Telen met toekomst veel geïntegreerde gewasbeschermingsmethoden naar voren gekomen, die breed en praktisch goed toepasbaar zijn. Pas je die methoden toe, dan is het goed mogelijk om met veel minder chemische middelen toch een goed gewas te telen. Deze 'good practices' worden door een groepje koplopers al succesvol toegepast. Met de campagne willen we deze ruimschoots bewezen methoden bij alle telers onder de aandacht brengen."

Waarom is gekozen voor zo'n persoonlijke, op het individuele gerichte benadering?

"We gaan uit van een positieve insteek, zonder opgeheven vingertje. Het gaat ook niet over de regelgeving, maar over de teler zelf. Het begint bij jou als teler, daarop ligt de nadruk. Doe je voordeel met de aangeboden 'good practices', grijp je kansen, dan komt een duurzame land- en tuinbouw weer een stukje dichterbij, dat is de boodschap."

Weer die duurzaamheid, zullen telers misschien denken. Waarom blijft het belangrijk daar aandacht aan te blijven schenken?

"Waterschappen vinden nog steeds bestrijdingsmiddelenresidue in het water, we moeten voldoen aan de eisen van de Kaderrichtlijn Water. De land- en tuinbouw moet voorkomen dat het middelenpakket steeds weer ter discussie staat. Wij zeggen, er is al veel bereikt, maar doe nog een stapje, dan ben je van die discussie af. Geïntegreerd telen met behulp van de aangereikte good practices kan helpen dat de echt noodzakelijke middelen behouden blijven. Dat is een direct bedrijfsbelang. Er ligt ook een link richting de markt.

Bij de voedselgewassen ligt die wat duidelijker, daar zie je zelfs dat supermarkten nog beneden de wettelijke residunormen (MRL) gaan zitten, maar je ziet ook in de sierteelt steeds vaker dat afnemers belang hechten aan duurzame producten, geborgd door certificering."

De campagne reikt per sector een beperkt aantal good practices aan. In de bollensector zijn nog wel meer duurzame methoden te bedenken, zoals Tagetes inzaaien tegen aaltjes of composteren van organisch materiaal...

"Ook dat zijn goede maatregelen. We hebben in de communicatie gekozen voor een duidelijke focus, van de misschien wel 20 mogelijke maatregelen hebben we er per sector vijf gekozen. Belangrijke criteria daarbij zijn dat deze methoden in de praktijk bewezen hebben geen schade te veroorzaken, dus de kwaliteit van het gewas niet nadelig beïnvloeden en in sommige gevallen zelfs kostenbesparingen opleveren. Denk bijvoorbeeld aan de waarschuwingssystemen bij de vuurbestrijding in de bollenteelt, waarmee je kunt besparen op dure middelen. Een pragmatische, realistische aanpak staat bij alle methoden voorop. Zo blijkt bij de vuurbestrijding dat veel telers moeite hebben met minder spuitmomenten, ook omdat men voor de luisbestrijding toch het land op moet. Een praktische oplossing is dan om bij een lager risico de dosering te verlagen, dan kom je per saldo op hetzelfde uit. Het gaat om maatwerk."

Telers die alle beschikbare kennis toepassen kunnen met een fractie toe van het gemiddelde gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. De kennis is er, het is dus vooral een kwestie

van mentaliteitsverandering om die kennis toe te passen...

"Wij heffen geen vingertje. De land- en tuinbouw is heel breed, je hebt te maken met verschillende typen ondernemers. Er zijn biologische telers, mensen die bewust geïntegreerd telen, maar er is ook een grote groep die iets heeft van 'het moet maar goed geregeld zijn, ik heb geen zin om helemaal in de gewasbescherming te duiken.' Tegen die groep zeggen wij, het heeft bij jou misschien niet de hoogste prioriteit, maar als je een paar van onze 'good practices' toepast, bespaar je misschien 10 of 25 procent. Omdat het om zo'n grote groep gaat heeft dat opgeteld een behoorlijk effect."

Duurzaamheid is meer dan alleen gewasbescherming. De grote knelpunten in de land- en tuinbouw liggen momenteel meer bij het mineralendossier dan bij de gewasbescherming. Bollen- en vaste plantentelers op de zandgronden klagen over de fosfaatnorm, waardoor ze onvoldoende organische stof voor een gezonde bodem op hun percelen kunnen brengen..

"In deze campagne focussen we ons op gewasbescherming. Maar er zijn sowieso dwarsverbanden. Een gezonde bodem met voldoende organische stof is een voorwaarde voor een sterk gewas, waardoor je minder middelen nodig hebt. Als wij in deze campagne tegen dat soort problemen aanlopen, dan zullen we dat zeker bij de beleidsmakers neerleggen."

Wanneer is de campagne een succes?

"Je kunt uiteraard niet alles toerekenen aan de campagne, bovendien zijn de toepassingspercentages van de verschillende practices verschillend. Neem inundatie, dat wordt in de bollensector al vrij breed toegepast. Er vindt na afloop wel een meting plaats onder duizend telers, die representatief zijn voor de sectoren. Doel van het ministerie van LNV is dat tenminste 50 procent van de ondervraagden het verhaal kent en dus weet dat er 'good practices' beschikbaar zijn. Daarnaast hopen we dat van deze groep weer een behoorlijk percentage van plan is er ook echt wat mee te doen, of er ondertussen al mee bezig is."

Bruggen bouwen

Al dertig jaar is het Centrum voor Landbouw en Milieu - hoofdkantoor in Culemborg - doende bruggen te bouwen tussen landbouw en milieu. De doelstelling van CLM is tweeledig: het bevorderen van een duurzame landbouw met verbrede functie en het verbeteren van de relatie tussen landbouw en samenleving. "We zijn ontstaan in de tijd toen landbouw en milieu nog pontificaal tegenover elkaar stonden", zegt Peter Leendertse, teamleider teelt- en gewasbescherming. "Onze insteek was steeds dat het veel beter is om de samenwerking op te zoeken om zo knelpunten op te lossen. Dat bruggen bouwen tussen landbouw en milieu is nog steeds actueel". CLM veronachtzaamt daarbij het commerciële aspect niet. "We beseffen dat er gewoon geld verdiend moet worden. In het drieluik Planet, People, Profit vergeten wij het Profit-aspect zeker niet".